

ORTADOğU GÜNDEMİ

16-22 Ağustos 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı (UN-RWA), Güney Suriye'de devam eden çatışmalar ve 30 Temmuz'da saraya geçiş kapısının kapatılması neticesinde Filistinli mültecilerin yaşadığı zorluklara dikkat çekti. Dera mülteci kampında 600'den fazla mülteci ailenin barındığını belirten ajans, kampta elektrik ve suyun tamamen kesildiğini aktardı. 1 Ağustos'ta Muzeirib'deki sağlık kliniğinin kapatıldığı, 2 Ağustos'tan beri ilaç ve gıda stokunun tükendiği, çocukların okullara dönmesi için gereken hazırlıkların aksadığı ve mültecilerin yiyecek ve nakit para gibi hizmetlere erişimlerinin sınırlı olduğu belirtildi.¹

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Suriye krizine bir çözüm bulunması ve Suriyeli sığınmacıların gönüllü ve güvenli bir şekilde geri dönüşün sağlanması için Ürdün ile birlikte çalışacaklarını söyledi. Türkiye ve Ürdün'ün Suriye'deki olaylardan en çok etkilenen ülkeler olduğunun dile getirilmesi üzerine, Ürdün Dışişleri Bakanı Ayman Safadi uluslararası toplumu mülteciler için yeterli koşulları sağlama konusunda sorumluluk almaya çağırırdı.²

• Suriye Rejimi

Suriye rejiminin haber ajansı SANA'da, Haşdi Şabi Heyeti Başkanı Falih el-Feyyad'ın Suriye ziyareti sırasında Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımî'nin mektubunu Esad'a teslim ettiği şeklinde iddialar gündeme geldi. Söz konusu ziyaret kapsamında Haşdi Şabi liderinin Esad'ı Fransa Cumhurbaşkanı Emanuel Macron ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın da davet edildiği Bağdat Zirvesi'ne çağırıldığı iddia edildi.³ Irak Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamayla ay sonunda ülkenin başkenti Bağdat'ta düzenlenecek olan "Bölgesel Komşu Ülkeler Zirvesi" için Esad rejimine davet gönderildiği yönündeki iddialar reddedildi.⁴

Suriye İnsan Hakları Ağı (SNHR), Esad rejiminin başkent Şam'ın Doğu Guta bölgesinde kimyasal silahla 1400'ün üzerinde sivil öldürdüğü saldırının 8. yıl dönümünde sorumluların yargılanması için çağrıda bulundu. Esad rejiminin Doğu Guta katliamından sonra da kimyasal silah saldırılarından vazgeçmediği vurgulanan raporda, rejim güçlerinin söz konusu saldırıdan sonra 184 kez daha bu yolla sivilleri hedef aldığı hatırlatıldı.⁵

1 <https://news.un.org/en/story/2021/08/1097852>

2 <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/turkey-jordan-to-work-for-voluntary-return-of-syrian-migrants>

3 <https://peyamakurd.info/D%C3%BCnya/iddia-hasdi-sabi-lideri-esad-i-macron-ve-erdogan-in-da-yer-aldigi-davete-cagirdi>

4 <https://www.dailysabah.com/world/mid-east/iraq-denies-inviting-syrian-regime-to-regional-summit>

5 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriye-insan-haklari-agi-esed-rejiminin-dogu-guta-katliami-nedeniyle-yargilanmasini-istedi/2341345>

Esad rejiminin haber ajansı SANA, askerî kaynağa dayandırdığı haberinde İsrail'in, yerel saatle 23.30'da Şam ve Humus illerinde rejim güçlerine ait bazı askerî noktalara hava saldırıları düzenlediğini iddia etti. İsrail'den ise konuya ilişkin açıklama yapılmadı.⁶

Bir Rus diplomatik kaynağı, Beşar Esad'ın Suriye rejimiyle ABD arasındaki iş birliğinin yeniden başlamasını görüşmek üzere Washington'a bir elçi gönderdiğini iddia etti. Rejimin bu adımı, son zamanlarda Dera'da rejim ve muhalifler arasında şiddetlenen çatışmalarda ana müttefiki Rusya ile ortaya çıkan farklılıklar nedeniyle attığı değerlendirildi.⁷

İngiltere tarafından Beşar Esad rejimine yakınlığıyla bilinen önde gelen bir iş adamı olan Tarif al-Akhras'a yönelik yürürlükte olan yaptırımları kaldırma kararı alındı. Yaptırım listesinden çıkarılma kararı çeşitli kesimler tarafından tepki ile karşılandı.⁸

• Fırat'ın Doğusu

19 Ağustos Perşembe günü Türk ordusu tarafından Suriye'nin kuzeydoğusuna yönelik bir hava operasyonu gerçekleştirildi. Tel Temir ilçesindeki bir YPG karargâhının hedef alındığı bu hava saldırısında 4 YPG militanı etkisiz hâle getirildi.⁹ Ayrıca cumartesi günü Ayn el-Arab, pazar günü ise Kamışlı'da YPG militanlarını taşıyan iki ayrı otomobile insansız hava araçları ile operasyon düzenlendi.¹⁰

ABD'nin Suriye Özel Temsilcisi Yardımcısı David Brownstein, Suriye Kürt Ulusal Konseyi (SKUK) yetkilileri ile çevrim içi bir toplantıda bir araya geldi. Amerikalı temsilci Brownstein, uzun bir aradan sonra bir kez daha Suriyeli Kürtler arasındaki görüşmelerin başlaması için bu toplantıyı organize etti. SKUK temsilcileri toplantıda şartlarının yerine getirilmesi durumunda görüşme masasına dönebileceklerini ifade etti.¹¹

• Güney Suriye

Suriye'nin güneyindeki Dera ilinde, Rusya'nın arabuluculuğunda 14 Ağustos'ta Esad rejimi heyeti ile Dera'daki Uzlaşma Merkezi (Deralı Merkezi Komite) arasında varılan anlaşmayla iki hafta daha uzatılan ateşkesi hiçe sayan rejim güçleri, bölgeye yığınak yaprak Rusya'nın önerdiği "yol haritasını" reddeden bölge halkının yaşadığı yerleri bombalarla hedef almaya devam etti. Rusya'nın önerdiği yol haritasında bölge halkından ellerindeki bütün silah ve mühimmatı teslim etmeleri, tüm evlerin aranmasına izin vermeleri, asker kaçaklarının teslim olarak rejim ordusuna katılmaları, rejimin bütün müdürlüklerini Dera el-Beled'de ak-

6 <https://www.republicworld.com/world-news/middle-east/syria-reports-israeli-missile-attacks-on-damascus-homs-no-casualties-reported-yet.html>

7 <https://english.alaraby.co.uk/news/assad-regime-sends-envoy-us-repair-relations-report>

8 <https://www.middleeasteye.net/news/syria-uk-decision-lift-sanctions-assad-linked-businessman-outcry>

9 <https://www.al-monitor.com/originals/2021/08/turkish-airstrike-kills-members-us-backed-kurdish-force-syria>

10 <https://www.kurdistan24.net/en/story/25345-Turkish-drone-targets-vehicle-near-northern-Syrian-town-of-Qamishlo:-Source>

11 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/2108202110>

tif edilmesine izin verilmesi, rejim ve Rus askerlerinden oluşan ortak konvoyla Dera el-Beled çevresinde ve içinde devriye ataması gibi konuları kabul etmeleri istenmektedir. Ancak bölge halkı bu isteklere karşı çıkmaktadır.¹²

Suriye basınında yer alan bilgilere göre, Kuneytra bölgesinde patlama sesleri duyulduğu ifade edilerek, Kuneytra'nın kuzey kırsalındaki Hader kasabasının batısına İsrail tarafından füzelerle saldırı düzenlendiği bildirildi. İsrail Ordusu ise Suriye'den gelen saldırılara misilleme yapılanlar dışında, Suriye'deki belirli saldırı olayları hakkında yorum yapmamaktadır.¹³

• İdlib ve Güvenli Bölgeler

İdlib'in güneydoğusundaki Maret el-Numan ilçesinde konuşlu rejim ordusu ve İran destekli yabancı terörist gruplarının oluşturduğu rejim güçleri, İdlib'in güneyindeki Meşşun köyünü, karadan karaya atış yapılan silahlarla hedef aldı. Sivil savunma ekiplerinin aktardığı bilgiye göre, Cebel Zaviye bölgesindeki Meşşun köyüne saldırı sonucunda ilk belirlemelere göre, 4'ü çocuk olmak üzere, 5 sivil hayatını kaybetti, yaralanan 4 sivilse çevredeki hastanelere kaldırıldı.¹⁴

Hatay Valiliğinden yapılan yazılı açıklamada, YPG/PKK'lı teröristlerin Tel Rıfat bölgesinden Afrin kent merkezine saat 14.30 sıralarında 13 füze atışı gerçekleştirdiği belirtildi. Açıklamada, "Füze saldırısı sonucunda, ilk belirlemelere göre 1'i çocuk 3 sivilin hayatını kaybettiği, 4 sivilin yaralandığı ve çevre hastanelerde tedaviye alındığı belirlenmiştir. Valiliğimiz koordinasyonunda danışmanlık hizmeti veren yerel kolluk birimlerince adli makamlarla gerekli koordinasyon sağlanarak olaya ilişkin tahkikata başlanılmıştır" ifadesi kullanıldı.

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi'nin gerçekleştirdiği telefon görüşmesinde Türkiye-İrak ilişkileri ve bölgesel konular ele alınmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan görüşmede, ticari, askerî ve istihbari alanlarda ilişkilerdeki olumlu gidişattan memnun olduklarını, terörle mücadele konusundaki iş birliğini de artırmak gerektiğini ifade etmiştir. Terör örgütü PKK'nın Kandil'deki mevcudiyetinin yanı sıra doğrudan merkezî hükûmetin kontrolünde olan Mahmur ve Sincar'da da varlığını sürdürdüğüne dikkati çeken Cumhurbaşkanı Erdoğan, terör örgütü PKK ve uzantılarının bulunduğu bu yere düzenlenen son operasyonda öncekilerde olduğu gibi sadece örgüt mensuplarının hedef alındığını, vurulan hedefin terör örgütünün iddia ettiği gibi hastane veya sağlık merkezi değil, örgütün barınma yerlerinden biri olduğunu söylemiştir. Terör örgütü PKK'nın

12 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/rusyanin-yol-haritasini-reddeden-dera-halki-esed-rejiminin-bombardimani-altinda/2340049>

13 <https://www.timesofisrael.com/syrian-media-reports-idf-strike-in-quneitra-border-region/>

14 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejiminin-idlibe-saldirisinda-5-sivil-hayatini-kaybetti/2339777>

köşeye sıkıştıkça bu tür yalanlara daha fazla sarıldığını belirten Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye'nin askerî yetenekler bakımından ulaştığı üst düzey seviyeyle birlikte bu operasyonlarda yüksek bir hassasiyet gösterdiğine işaret etmiştir.¹⁵

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi ve İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi yaptıkları telefon görüşmesinde aşure ve Hz. Hüseyin'in şehadeti vesilesiyle birbirlerine başsağlığı dileyerek iki komşu ülkenin kadim kardeşliğine vurgu yapmıştır. Kazimi, bölgenin karşı karşıya olduğu zorluklara karşı ikili eylemlerin desteklenmesine ve istikrarı pekiştirmek, sürdürülebilir kalkınmayı ve bölgesel entegrasyonu desteklemek için taraflar arasında sürekli iletişimin geliştirilmesine vurgu yapmıştır.¹⁶

Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih, Bağdat'ta el-Salam Sarayı'ndaki toplantıda Yüksek Yargı Konseyi tarafından Cumhurbaşkanlığına gönderilen Yeni Ceza Kanunu'nu tanıtmıştır. 1969 tarihli Ceza Kanunu'nun yerini almak üzere sunulan yeni kanun, Yüksek Yargı Konseyi tarafından kabul edilmiş ve Danıştaya gönderilmiştir. 2003 yılı sonrasında değişen ülke yapısı hukuk alanının toplumdaki değişimlere ayak uydurmasını dayatmaktadır. Salih, Irak için önemli gördüğü Yeni Ceza Kanunu çalışmaları esnasında, uluslararası anlaşmaların özellikle incelendiğini ve BM, Kızılhaç gibi uluslararası oluşumlara danışıldığını belirtmiştir.¹⁷

Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih ve Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, görüşmede iki ülke arasındaki tarihsel ilişkilerin derinliğine vurgu yapılırken, ekonomik, ticari ve endüstriyel alanlarda karşılıklı iş birliği ufkunun genişletilmesi ihtiyacına odaklanılmıştır. Salih, Çin Komünist Partisi'nin kuruluşunun 100. Yıl dönümünü kutlamıştır. Salih, Çin'in, aşı ve uzman göndererek Irak'ın, Covid-19 salgınının ortaya çıkardığı zorlukların üstesinden gelmesine yardımcı olmasına teşekkür etmiştir.¹⁸

Irak Başbakan Mustafa el-Kazimi, Japonya'yı Bağdat Zirvesi'ne gözlemci olarak katılmaya davet etmiştir.¹⁹ Cumhurbaşkanı Salih, bölgede istikrarın korunması ve krizlerin çözülmesi konusunda uluslararası ve bölgesel ortak bir sorumluluğun olduğunu ifade etmiştir. Cumhurbaşkanı, Japonya Dışişleri Bakanı Toshimitsu Motegi ile yaptığı görüşmede, bölgesel ve uluslararası arenadaki acil sorunları dikkate alan etkili bir diyalog yoluyla bölgedeki gerilimi azaltmak için çalışma çağrısında bulunmuştur. Ayrıca, terör, yolsuzluk, iklim değişikliğiyle mücadele ve sağlık, çevrenin korunması gibi birtakım alanlarda iş birliği yapılması gerektiğinin önemine işaret etmiştir.

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi, Keldani Patriği Louis Raphael Sako ile yaptığı görüşmede azınlık topluluğunun Irak'a yaptığı katkısı vurgulayarak hükûmetinin Hristiyanların evlerine

15 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-irak-basbakani-kazimi-ile-gorustu/2342392>

16 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Al-Kadhimi-and-Raisi-exchange-views-on-issues-of-common-interests-in-a-phone-call>

17 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/President-Salih-introduces-a-New-Penal-Code>

18 <https://ina.iq/eng/13437-president-salih-and-china-president-xi-jinping-discuss-several-issues.html>

19 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3145716/irak-basbakani-kazimi-japonyayi-bagdat-zirvesine-gozlemci-olarak-katilmaya>

dönmesine yardım etmek için destek sözü verdi. Kazımi, Irak'ta Hristiyanların varlığının, demokratik sistemin korunmasına katkıda bulunan ve siyasi farklılıklara çözümler sunan Irak toplumundaki derin çeşitliliğin en önemli direklerinden biri olduğunu belirtmiştir.²⁰

• Güvenlik

BM Irak Özel Temsilcisi Jeanine Hennis-Plasschaert, IKBY ile Irak merkezî hükûmetinin Sincar Anlaşması'nı uygulaması gerektiğini belirterek Irak hükûmetinin otoritesini güçlendirmesini, PKK'yı ve Irak içindeki tüm yasa dışı tüm silahlı güçleri ülkeden çıkarması gerektiğini ifade etmiştir. Sorunun çözümünün askerî yollardan geçmediğini vurgulayan Hennis-Plasschaert, çözüm için Erbil, Bağdat ve Türkiye arasında diyalog kurulması gerektiğinin altını çizmiştir.²¹

Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) sınır ötesi bir operasyon gerçekleştirerek Sincar'ın merkezinde bir aracı bombalamıştır. İki teröristin öldürüldüğü birinin ise yaralandığı saldırıda ölen teröristlerden birinin terör örgütü PKK'nın oluşturduğu "Sincar Özerk Meclisi" Başkanı Seyit Hasan olduğu belirtilmiştir.²²

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi, Sincar'daki durumu görmek üzere ilçeye ilk ziyaretini gerçekleştirmiştir. Kazımi, Yezidiler için sembolik önemde olan Koço köyüne de giderek bir okulu ve IŞİD tarafından katledilen Yezidilerin mezarlarını ziyaret etti. Irak ile IKBY arasında imzalanan Sincar Anlaşması'na da değinen Kazımi, anlaşmanın yürürlüğe girmesinin önünde birtakım engeller çıktığını ancak bu engellerin aşılabileceğini ve anlaşmanın uygulanacağını söyledi.²³

KDP'nin Irak Parlamentosu Milletvekili ve aynı zamanda Irak Parlamentosu Güvenlik ve Asayiş Komisyonu Üyesi Nasır Herki, Irak hükûmetinin tartışmalı bölgelerde huzura erişmek için bölgesel halkı desteklemesi gerektiğini ve ülkenin güneyinden bu bölgeyi yönetmeyi hedefleyen girişimlerin başarısız olacağını belirtmiştir. Herki, Irak hükûmetinin Peşmerge ile Irak Ordusu arasında yapılması gereken koordinasyonu kurma konusunda yetersiz kaldığını dile getirmiştir.²⁴

• Ekonomi

Dikar Valisi Ahmed el-Hafaci, yaptığı açıklamada Çinli bir şirket tarafından Dikar vilayetinin başkenti Nasiriye'de yeni bir sivil havaalanının inşa edileceğini ifade etmiştir. Havaalanı projesinin yaklaşık 367 milyon dolara mal olacağı ve iki yıl sonra tamamlanacağı belirtilmektedir. Projeyi hayata geçirecek şirketin ismi verilmemiştir.²⁵

20 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/2021/08/16/iraqi-christians-see-little-prospect-of-returning-to-former-homes/>

21 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/70051-BM-Temsilcisi:-Erbil-ile-Bagdat-Sengal-Anlasmasi-ni-uygulamalari>

22 <https://www.basnews.com/tr/babat/707399>

23 <https://www.nerinaazad.cc/tr/news/kurdistan/bashur/irak-basbakani-kazimi-sengali-ziyaret-etti>

24 <https://www.basnews.com/tr/babat/707609>

25 https://www.zawya.com/mena/en/projects/story/PROJECTS_Iraqs_Nasiriyah_airport_to_cost_367mln-ZAWYA20210818073157/

Irak Maliye Bakanı Ali Allavi, Irak hükûmetinin ortaya koyduğu “Beyaz Kitap” aracılığıyla ülke ekonomisinin doğru yola oturtulduğunu belirtmiştir. Allavi, hükûmetin ekonomi hedefinin, Irak vatandaşlarının insana yakışır bir yaşam sürmeleri için gerçek fırsatlar yaratan dinamik ve çeşitlendirilmiş bir ekonomiye dönüştürülmesi olduğunu belirtmiştir.²⁶

Irak Parlamentosu Dış İlişkiler Komisyonu Üyesi Nahida el-Daini, ağustos ayının sonunda yapılması planlanan Bağdat Zirvesi sırasında Irak’ın komşu ülkelerle ekonomik haklarını garanti eden ve güvenlik ve egemenlik haklarını koruyan uzun vadeli bir uluslararası anlaşmanın imzalanmasını talep etmiştir.²⁷

• Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY Parlamentosundan bir heyet Litvanya-Belarus sınırında mahsur kalan Kürt sığınmacılar durumunu yakından incelemek amacıyla bir heyeti Litvanya’ya göndermeyi planlamaktadır. Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Rebvar Babkeyi, Litvanya’da mahsur kalan sığınmacı Kürt aileleri ve vatandaşların durumunu yerinde incelemek üzere Litvanya’ya gidilmesini talep eden teklifi Parlamento Başkanlık Divanına sunduklarını belirtmiştir.²⁸ IKBY Elektrik Bakanlığı Erbil’in bazı bölgelerinde yaşanan elektrik sıkıntısının Dilsoz şirketi tarafından yapılan 821 milyon dinar bütçeyle finansal destek sağlanan projenin 60 gün içerisinde projenin tamamlanmasıyla çözüleceğini belirtmiştir.²⁹

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi, Ninova’ya gerçekleştirdiği ziyaret sonrasında yaptığı açıklamada terör örgütü İŞİD gibi bir oluşumun Musul’u, yolsuzluk, kötü yönetilme gibi sebeplerle kolay bir şekilde ele geçirdiğini belirtti. Musul’un yeniden inşası için bir komite kurulduğunu ve yol haritası hazırlandığını belirten Kazimi; bakanları, vilayetleri ziyaret etmeye teşvik etmiştir.³⁰

Irak Parlamentosu Hükûmet Programlarını Hayata Geçirme Komisyonu Başkanı Hazım Halidi yaptığı açıklamada, Cumhurbaşkanı Salih’in idam hükümlerinin uygulanmasını onayan imzaları atmamasının Irak’taki güvenlik güçlerini zayıflattığını, teröristleri teşvik ettiğini ifade etmiştir. Halidi, Irak cezaevlerinde 7 bin 900 kişi hakkında idam hükmü olduğuna dikkat çekmiştir.³¹

26 <https://ina.iq/eng/13392-finance-minister-the-government-has-put-the-economic-reality-on-the-right-track.html>

27 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/MP-calls-for-an-agreement-that-protects-Iraq-s-economic-rights>

28 <https://www.basnews.com/tr/babat/707760>

29 <https://www.basnews.com/tr/babat/707893>

30 <https://ina.iq/eng/13398-al-kadhimi-corruption-and-mismanagement-are-among-the-reasons-behind-the-fall-of-mosul.html>

31 <https://www.basnews.com/tr/babat/707943>

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi Başkanı Hasan Turan, Ankara'ya yaptığı ziyarette Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı Genel Başkanı Tuhan Ketene ile bir görüşme gerçekleştirdi. Yapılan görüşmede ITC ile iş birliği çerçevesinde ele alınabilecek ortak faaliyetleri değerlendirdiklerini aktaran Turan, özellikle eğitim ve sağlık konularının ele alındığını bildirdi. Görüşmede ayrıca 10 Ekim 2021'de Irak'ta gerçekleştirilmesi planlanan erken seçimlerin de görüşüldüğü belirtildi.

Hasan Turan ayrıca ITC Türkiye Temsilciliğini de ziyaret ederek Mehmet Tütüncü ile görüştü.³²

ITC Diyala İl Başkanı Samir Salihi, başkanlıkta bulunan yetkililerle geniş kapsamlı bir toplantı düzenledi. Toplantının amacının yaklaşan erken seçimler olduğu, özellikle Türkmenlerin oy kullanmaya gitmeleri için neler yapılması gerektiği üzerinde durulduğu aktarıldı. Toplantı sonrası yapılan açıklamada, Türkiye'deki orman yangınları nedeniyle de bir mesaj yayımlanarak maddi manevi gerekli desteklere hazır olduğu paylaşıldı.

Aynı zamanda Diyala'daki Türkmen Kadınlar Birliğinin de bir toplantı düzenleyerek Türkmen kadınların seçimlere yönelik faaliyetlerini hızlandırılması üzerine görüşüldüğü vurgulandı.³³

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Etnik ve Dinî Oluşumlardan Sorumlu Bakan Aydın Maruf, Türkiye'nin Musul Başkonsolosluğunu ziyaret ederek Başkonsolos Mehmet Küçüksakallı ile bir görüşme gerçekleştirdi.³⁴

Türkiye'nin Erbil Başkonsolosu Hakan Karaçay ile de bir araya gelen Maruf, Türkiye'den bölgeyi ziyaret eden Yunus Emre Enstitüsü heyeti ile birlikte Erbil'deki tarihî bölgeleri ziyaret etti.³⁵

Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi Listesi'nin Kerkük milletvekili adayı Ammar Kâhya Ankara'da Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfını ziyaret etti. Vakıf Başkanı Turhan Ketene ile görüşen Kâhya, Kerkük'teki seçim çalışmalarına dair son gelişmeleri ele aldıklarını bildirdi.³⁶

ITC Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Irak'taki gelişmelere dair verdiği röportajda var olan mevcut seçim yasasının hatalı bir yasa olduğunu belirterek parlamentoda bu yasanın karşısında durduklarını ancak engellenemediğini aktardı. Söz konusu yasayı meclisten oy

32 <http://www.turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/22518-itc-genel-baskani-hasan-turan-resmi-ziyaretler-kapsaminda-ankara-da.html>

33 https://m.facebook.com/909635182516805/posts/2058643857615926/?_rdr

34 <https://twitter.com/MKsakalli/status/1427399158084800517?s=20>

35 https://twitter.com/aydn_maruf/status/1427159341644357632?s=20

36 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/22525-milletvekili-adayi-kahya-dan-ketene-ye-ziyaret.html>

çoğunluğu ile geçiren tarafların elde edeceği çıkarlara değinen Salihi, “İki taraf bu yasanın geçmesinden faydalandı. Birisi Sünni Araplar, diğeri ise Şii Araplar içerisinde bulunan Sa-dr Hareketi’ne bağlı siyasi taraflar. Çünkü oylarını bölüştürme olanakları bulunuyor. Siyasi teşkilatlarının iyi seviyede olmasından dolayı yasanın geçmesinden kârlı çıktılar” dedi.

Türkmenlerin oluşturduğu listeye değinen Salihi, birliğin yanında olduğunu belirterek, “Birliğin sonucuna bakmak lazım. Farklı görüşleri olan partilerle birlikte bir liste oluşturduk. Listeyi oluştururken aday sayısını azaltmamız gerekirdi. Şu anda adaylarımızın sayısı daha fazla çünkü listeye almadığımız adaylar, bağımsız olarak seçimlere katılıyor” şeklinde konuştu.

“Irak Türkmen Cephesi ikiye bölündü” ve “ayrıştı” söylentileriyle ilgili de konuşan Salihi, “Kesinlikle böyle bir durum yok. Her parti içerisinde görüş ayrılığı olabilir. Türkmen milletinin görüş ihtilafları olabilir, bu ihtilafların da faydalı olduğunu düşünüyorum” değerlendirmesini yaptı.³⁷

ITC Telafer Ofisi, Irak Başbakanı Mustafa Kazımî’nin Musul’a yaptığı ziyaret hakkında bir açıklama yayımladı. Ofisin sosyal medya hesabından yapılan açıklamada, Başbakan’ın Telafer’i ziyaret edeceğini beklediklerini ancak ziyaretin gerçekleşmemesinin hayal kırıklığı yarattığı ifade edildi. Açıklamada, Musul ziyareti kapsamında Irak’ın en büyük ilçesi olan Telafer’in neden ziyaret edilmediğinin kendilerine belirtilmesi istendi.³⁸

• Güvenlik

Irak Başbakanlık Ofisi tarafından yapılan açıklamada, Irak’ta varlık gösteren terör örgütü IŞİD militanlarının uyuyan hücrelerine yönelik geniş çaplı operasyon başlatıldığı duyuruldu. Bu kapsamda Bağdat’ın kuzeyinde bulunan Termiye ilçesine ziyaret gerçekleştiren Kazımî, güvenlik güçleriyle bir araya gelerek operasyonlara dair son durumu değerlendirdi. Ziyaret esnasında bir açıklama yapan Kazımî, IŞİD hücrelerini ortadan kaldırmak için bölge halkıyla hükûmet arasında sıkı bir iş birliğinin olması gerektiğini aktardı. Kazımî ayrıca, IŞİD’in hücre yapılanmalarını ortadan kaldırabilmek için yeni bir güvenlik planının hazırlanması gerektiğini de vurguladı.³⁹

Bağdat’ın Termiye ilçesi, özellikle Selahaddin ve Diyala’da bulunan IŞİD hücrelerinin sıklıkla terör saldırısı düzenlediği bölgelerin başında gelmektedir. Bu nedenle Termiye, ilçedeki mevcut hücre yapılanmalarının yanı sıra tartışmalı bölgelerde yer alan terör hücrelerinden de en çok etkilenen yerlerin başında gelmektedir. Nitekim henüz 20 Ağustos 2021’de Termiye’de gerçekleşen IŞİD saldırısında dört Haşdi Şaabi mensubu hayatını kaybetmiş, sekizi yaralanmıştır.⁴⁰

37 <https://www.facebook.com/697288953791648/posts/1781085712078628/?d=n>

38 <https://www.facebook.com/116994818832927/posts/1109235556275510/>

39 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1781225205398012>

40 <https://shafaq.com/ar/امن-مصدر-يكشف-تفاصيل-الهجوم-المزدوج-لداعش-في-الطارمية/>

• Sağlık & Sosyal Hayat

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Türkiye Temsilcisi Mehmet Tütüncü, Türkiye'deki yangın bölgelerinde Türkmenler adına hatıra ormanları oluşturulacağını açıkladı. Yangın bölgelerindeki belediyeler ve Türkiye Tarım ve Orman Bakanlığıyla yangın sonrası yeniden ağaçlandırma konusunu görüştiklerini belirten Tütüncü, "Bağışlar devam ediyor. Ekim ayında ilgili tarafların belirleyeceği yerlerde fidan ekimini bizzat kendimiz yapacağız. Irak Türkmenlerinden çok sayıda fidan bağışı olacak. Bu bölgelerde Türkmenler adına birkaç hatıra ormanı oluşturacağız" ifadelerini kullandı.

Kerkük'te ITC Başkanı Hasan Turan öncülüğünde bir destek kampanyası başlatıldığını da hatırlatan Tütüncü, "Esas büyük destek oradan gelecek çünkü ITC Başkanı Sayın Hasan Turan'ın başkanlığında başlatılan bu yardım kampanyası kapsamında başta Kerkük olmak üzere Türkmenlerin bulunduğu illerden destekler bekleniyor. Dediğim gibi bu kampanyaya destek ekim ayına kadar sürecek. Bundan dolayı kampanya devam ediyor. Farklı birkaç kuruluş tarafından ciddi bir yardım toplama kampanyası yürütülüyor" dedi.⁴¹

Irak Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, Pfizer şirketinin geliştirdiği Covid-19 aşısının yeni partisinin Irak'a ulaştığı duyuruldu. Bakanlık tarafından yapılan açıklamada, ulaşan Pfizer aşısının toplamda 415 bin doz olduğu belirtildi.⁴²

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

Kürdistan İslami Hareketi'nin (Bizutneve) eski MKYK üyesi İhsan Abdülaziz, Taliban'ın Afganistan'daki kazanımlarını tebrik eden açıklamalarda bulunmuştur. Abdülaziz, sosyal medya hesabından "Telefonla hareketin liderlerinden Zebihullah Mücahid ile görüşerek Taliban'ın başarıları için tebrik mesajı ilettim" demiştir.⁴³

Kürdistan Adalet Cemaati (Komal) Yüksek Konsey üyesi Faruk Ali "Umarım Taliban hareketi eskide yapılan yanlışlardan ders alarak güzel bir yönetim modeli yaratsın" şeklinde konuşmuştur. Shanpress haber sitesinde yayımladığı yazıda Ali, Taliban kazanımlarına ithafen "Bu başarı ABD gücüne dayanan ve halkına baskı yapan parti ve gruplara ders olmalıdır" ifadelerini kullanarak dolaylı olarak Irak ve IKBY iktidarında bulunan partilere seslenmiştir.⁴⁴

IKBY'deki seküler partiler, islamcı hareketlerin tersine Afganistan'daki değişime karşı söylemlerde bulunmuşlardır. İslamcı siyasi hareketlerin bir kısmı Taliban'ın Afganistan'da

41 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1780692672117932>

42 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1780550248798841>

43 <https://esta.krd/84745/>

44 <http://www.shanpress.com/details.aspx?jimare=29364>

yönetimi ele geçirmesinden memnunken, bazı çevreler ise duruma şüpheli yaklaşmaktadır. K24'e konuşan Kürdistan İslami Hareketi (Bizutneve) Politbüro üyesi Kemal Zirari, "Bize göre Afganistan'da meydana gelen olaylar, Taliban'ın başarısıdır. Sadece orada yönetimdeki hükûmete karşı değil, ABD ve müttefiklerine karşı da 20 yıl boyunca başarılı bir şekilde savaştılar" demiştir. Zirari, "1994'te Taliban kurulduğunda başarı elde etti ancak el-Kaide'nin varlığı nedeniyle yenilgiye uğradı. El-Kaide o dönem büyük bir güç olduğundan, bunu göz önünde bulundurdular. Taliban kendi başına karar veremiyordu çünkü birçok kez kararları el-Kaide'nin hoşuna gitmiyordu. Ancak şimdi Taliban yönetimi kendi kararlarını verebiliyor" değerlendirmesinde bulunmuştur.

Taliban'ın daha ılımlı olduğunu öne süren olan Komal'a göre örgüt ılımlı siyasetini devam ettirebilirse başarı elde edecektir. Komal Yüksek Konsey üyesi Şuvan Raber, "ABD, Afganistan'ı Taliban'a bırakmasaydı Taliban dönmezdi. Çünkü ABD'nin orayı boşaltması, Taliban'a yolu açtı" diyerek şunları eklemiştir: "Afganistan'da yönetimi ele alan Taliban'ın, içeriye ve dışarıya karşı kurallarında değişikliğe gittiği görülüyor. Öncekinden daha iyi bir yönetim kurmak istiyorlar. Siyasetlerini değiştirirlerse başarılı olurlar, aksi takdirde şiddete başvururlarsa başta Amerika olmak üzere devletler bir kez daha üstlerine gelir. Ancak Taliban şu an halkın haklarını koruyacaklarını ve kadınların eğitim görmesine izin vereceklerini söylüyor."⁴⁵ ABD ile Taliban'ın ilişkilerini takip eden Kürdistan İslami Birliği (Yekgirtu) lideri, iki tarafın savaştan vazgeçip bir anda barış ortamının tesis edileceğinin kesin olmadığı görüşündedir.⁴⁶

18 Ağustos tarihinde bir vatandaşın şikâyeti üzere KYB Eş Başkanı Lahur Cengi ile kardeşleri Polat Cengi ve Aras Cengi Süleymaniye adliyesine çağırılmıştır. ESTA Medya Ağının aktardığı habere göre Cengi ve kardeşlerinin ifadeleri alındıktan sonra mahkeme tarihine kadar 25 bin Irak dinarı kefalet bedeli karşılığında serbest bırakılmıştır. Cengi'nin basın ofisinden yapılan açıklamada "Eş Başkan, bölgemiz tehlike altındadır ve belirleyici bir seçim yolundayız, KYB iç durumu nedeniyle üyelerimiz bize kızgın" ifadeleri kullanılmıştır.⁴⁷ Öte yandan KYB MKYK'sı tarafından üç kez toplantı çağırısı yapılmasına rağmen eş başkanlar toplantıya yanaşmamıştır.

Irak Parlamentosunda KYB milletvekili ve Kerkük adayı Ala Talabani aday listesinden çıkarılmıştır. KYB Kerkük ve Selahaddin Seçim Bölgesi Yüksek Komisyonu tarafından çıkarılan kararda KYB tarafından sadece 6 adaya destek verileceği belirtilmiştir. Belirtilen listede Ala Talabani'nin ismi bulunmamaktadır.⁴⁸

• Güvenlik

Duhok'un Amedi ilçesi kırsalında Peşmerge'nin geçişi sırasında yola döşenen mayının infilak etmesi sonucu bir peşmergenin yaralandığı bildirilmiştir. Peşmerge Bakan Yardımcısı

45 <https://www.kurdistan24.net/ckb/story/209180-نەڤغانەستان-نەیسلامیەکانی-کوردستان-دەمکاتە-دوو-بەرە>

46 <https://www.basnews.com/tr/babat/707822>

47 <https://www.awene.com/detail?article=53051>

48 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2208202122>

Serbest Lezgin, "Metina Dağı'nda çarşamba günü bir patlayıcının infilak etmesi sonucu bir peşmerge hafif bir şekilde yaralandı" sözlerini kullanmıştır. Lezgin, patlayıcının terör örgütü PKK tarafından yerleştirildiğine dikkat çekmiştir. Peşmerge Bakan Yardımcısı ayrıca IKBY halkı ve kamuoyunu bu konuda uyarmak istediğini belirtmiş, "PKK birçok kez peşmergenin görev alanları içerisinde bu tür davranışlarını tekrarlıyor, düzen bozucu eylemlerde bulunuyorlar. Bu tür eylemler sınırlarımız ve sivil vatandaşlarımızın can güvenliğini tehlikeye atacak» şeklinde konuşmuştur. Geçtiğimiz haziran ayında PKK'nın kurmuş olduğu pusuda beş peşmerge hayatını kaybetmiş dördü de yaralanmıştı.⁴⁹

Erbil Asayiş İl Müdürlüğü, İran Kürdistan Demokrat Partisi (İKDP) Merkez Komite Üyesi Musa Babahani'nin katledilmesiyle ilgili açıklamada bulunmuştur. Musa Babahani'ye yönelik terör saldırısının baş şüphelisinin "Saman İlamî" kod adlı Sermed Davud Ebd Ali adlı kişi olduğu tespit edilmiştir. "Baş şüpheli konumundaki Sermed Davud Ebd Ali'nin İran'a kaçtığı saptanmıştır" şeklinde ifadelerle yer verilen açıklamada, "Katil zanlısının yakalanma emri çıkarılmıştır. Yakalanması için gerekli çalışmalar yapılmaktadır" denilmiştir.⁵⁰

• Ekonomi

IKBY Parlamentosu, hükûmetten 2022 Bütçe Tasarısı'nı göndermesi için resmî talepte bulunmuştur. IKBY Parlamentosu Maliye Komisyonu, 2021 Bütçe Tasarısı yerine 2022 Bütçe Tasarısı hazırlanmasını talep ettiğini bildirmiştir.⁵¹ Parlameton, ekim ayında 2022 Bütçe Tasarısı'nın parlamentoda tartışılması için şimdiden istekte bulunmuştur.

IKBY benzin istasyonlarında bir litre mazot 500 Irak dinarından 750-850 dinarına yükselmiştir. IKBY Doğal Kaynaklar Bakanı Kemal Etruşi, mazot fiyatlarının düşürüleceğini duyurmuştur. Rudaw televizyon kanalına konuşan bakan "23 Ağustos'tan itibaren 1 milyon litre mazot Bağdat'tan IKBY'ye getirilecek ve mazot fiyatı 650 dinara düşürülecek" ifadelerini kullanmıştır. Ayrıca ekmek fiyatlarında gözlemlenen artışla daha önce bin dinar ile 8 ekmek alınabilirken şu anda bin dinar ile 6 ekmek satın alınabilmektedir. Ekmek fiyatının yükselişi doğal gaz ve un fiyatının artmasıyla açıklanmaktadır.⁵²

• Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY'de tespit edilen toplam Covid-19 vaka sayısı 278 bin 836'ya yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 5 bin 220 olarak kaydedilmiştir. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 229 bin 931'e ulaşmıştır.⁵³

49 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/180820216>

50 <https://www.dengiamerika.com/a/6003451.html>

51 <https://esta.krd/85193/>

52 <https://esta.krd/85455/>

53 <https://www.rudaw.net/sorani/health/220820213>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Taliban'ın Kabil'i ele geçirmesi sonrasında Suudi Arabistan bir açıklama yaparak Taliban'a Afganistanlı sivillerin güvenliğini sağlaması, canlarını ve mallarını koruması çağrısında bulundu. Afganistan'da yaşanan gelişmeler hakkında Suudi Arabistan'ın Afganistanlılar tarafından alınan kararlara müdahale etmeksizin saygı duyduğu belirtildi. Açıklamada ayrıca Taliban'ın ve diğer Afgan kesimlerinin güvenlik, istikrar, can ve malların korunmaya çalışacaklarını umduğuna değinildi.⁵⁴

Suudi Arabistan'ın ABD'deki lobicilik faaliyetlerinin son örneği olarak eski Cumhuriyetçi Parti kongre üyelerinden Ed Royce'un Suudi Arabistan Dışişleri Bakanlığı ile çalışmak için gerekli resmî girişimlerde bulunduğu belirtildi. ABD Adalet Bakanlığına gönderilen bir belgede Royce'un bir hukuk firması aracılığıyla Suudi Dışişleri Bakanlığı ve federal hükûmet yetkilileri arasındaki görüşmelere kolaylaştırıcılık yapacağı ifade edildi.⁵⁵

Suudi Arabistan'ın 23 Kasım'da gerçekleşecek Asya Şampiyonlar Ligi finallerine ev sahipliği yapacağı açıklandı. Asya'nın batısındaki ülkelerin takımlarının çeyrek ve yarı final müsabakaları da yine Suudi Arabistan ev sahipliğinde düzenlenecek. Müsabakalara Suudi Arabistan ve İran takımlarının da katılacağı belirtildi.⁵⁶

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, BAE Ulusal Güvenlik Danışmanı Tahnun bin Zayid Al Nahyan'ı Cumhurbaşkanlığında kabul etti. Toplantı sonrası İletişim Başkanlığından yapılan yazılı açıklamada toplantıda ikili ilişkiler ve bölgesel gelişmelerin ele alındığı ifade edildi. BAE'nin Türkiye'ye yapacağı olası yatırımlar da toplantıda ele alınan konular arasındaydı.⁵⁷ BAE Devlet Başkanı Diplomatik Danışmanı Enver Gargaş da toplantıya dair Twitter hesabından paylaştığı mesajlarda söz konusu toplantıyı "tarihî ve olumlu bir görüşme" olarak nitelendirdi.⁵⁸ Öte yandan, görüşme sonrası yapılan basın toplantısında konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan bir süredir iki ülke istihbarat kurumları arasında görüşmelerin yapıldığını belirtirken, Abu Dabi Veliaht Prensi Muhammed bin Zayid Al Nahyan ile de görüşmeyi umduğunu ifade etti.⁵⁹

54 <https://www.middleeastmonitor.com/20210817-saudi-arabia-urges-taliban-to-protect-afghan-peoples-lives-properties/>

55 <https://www.middleeasteye.net/news/saudi-arabia-former-house-foreign-affairs-chair-ed-royce-registers-lobbyist>

56 <https://www.middleeastmonitor.com/20210820-saudi-to-host-asian-champions-league-final/>

57 <https://www.aa.com.tr/en/turkey/turkish-president-receives-uae-s-national-security-adviser/2339406>

58 <https://gulfnews.com/uae/government/turkish-president-receives-emirati-delegation-led-by-tahnoun-bin-zayed-1.1629311118340>

59 <https://www.reuters.com/world/middle-east/turkeys-erdogan-holds-rare-meeting-with-senior-uae-official-2021-08-18/>

Taliban'ın Afganistan'da kontrolü sağlaması sonrasında ülkeyi terk eden eski Cumhurbaşkanı Eşref Gani'nin BAE'ye sığındığını doğrulayan bir açıklama BAE Dışişleri Bakanlığı tarafından yayımlandı. Açıklamada "BAE Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı, BAE'nin Cumhurbaşkanı Eşref Gani ve ailesini insani gerekçelerle ülkeye kabul ettiğini doğrulayabilir" ifadeleri kullanıldı.⁶⁰

Associated Press'in yayımladığı bir habere göre Çin'in Dubai'de Uygurları tutmak için kullandığı gizli bir hapishanesi olduğu iddia edildi. Haberde söz konusu hapishanede 8 gün tutulduğu ifade edilen Çinli genç bir kadının ifadesine yer verildi. Associated Press'e konuşan 26 yaşındaki Wu Huan, Dubai'deki bir otelden kaçırıldığını ve Çinli yetkililer tarafından hapishaneye dönüştürülen bir villada gözaltına alındığını, tutulduğu yerde iki Uygur mahkûmun daha olduğunu söyledi. Wu'nun açıklamaları sonrası Dubai Polis Departmanı bir açıklama yayımlayarak iddiaları yalanladı. Açıklamada "Dubai, uluslararası kabul görmüş prosedürleri ve yerel yasa uygulama süreçlerini izlemeden hiçbir yabancı uyruklu gözaltı alma ve yabancı hükûmetlerin sınırları içinde herhangi bir gözaltı merkezi işletmesine izin vermez" ifadeleri kullanıldı.⁶¹

• Katar

Katar Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdulrahman Al Sani, Mullah Abdul Gani Baradar'ın başkanlık ettiği bir Taliban heyetiyle Doha'da bir görüşme gerçekleştirdi. Toplantıda Afganistan'daki son durumun ele alındığı belirtilirken, her iki tarafın da ulusal uzlaşma ve kapsamlı bir siyasi çözümün sağlanmasının yanı sıra sivillerin korunmasının önemine vurgu yaptığı ifade edildi.⁶²

Afganistan'ın eski Cumhurbaşkanı Eşref Gani'nin BAE'ye sığınması sonrasında, Afgan hükûmet yetkililerinden oluşan bir heyetin de Katar'a geçici sığınma başvurusu yaptığı belirtildi. Söz konusu habere göre heyet Afganistan'da kapsayıcı bir hükûmet kurulana kadar barış görüşmelerine arabuluculuk yapan Katar'a sığınma talebinde bulundu.⁶³

Şura seçimleriyle ilgili Katar'da seçimin tarihi netleşti. Emirlik Divanından yapılan açıklamaya göre Şura Konseyi seçimleri 2 Ekim tarihinde gerçekleştirilecek. Seçimlerde aday olacak kişilerin başvuruları da başladı. Aday olmak isteyen kişiler 22-26 Ağustos tarihleri arasında başvurularını yapabilecek.⁶⁴

• Yemen

Taliban'ın Afganistan'daki ilerleyişi Yemen'de de yankı buldu. İran destekli Husi grubun lideri Muhammed Ali Al Husi bir açıklama yaparak Suudi Arabistan'ın Afganistan'daki gelişmel-

60 <https://www.mofaic.gov.ae/en/mediahub/news/2021/8/18/18-08-2021-uae-statement>

61 <https://apnews.com/article/china-dubai-uyghurs-60d049c387b99b1238ebd5f1d3bb3330>

62 <https://www.dohanews.co/qatars-fm-meets-talibans-baradar-as-world-urges-peaceful-transition-of-power/>

63 <https://www.dohanews.co/afghan-delegation-seeks-temporary-asylum-in-qatar-as-ghani-flees-to-uae/>

64 <https://www.dohanews.co/qatar-unveils-date-for-historic-shura-council-election/>

erden ders çıkarması uyarısında bulundu. Twitter hesabı üzerinden yaptığı açıklamada Muhammed Al Husi, “İşgalci ordulara ne kadar para harcanırsa harcanсын, yenilgiye ve başarısızlığı mahkûmdur. Bu nedenle Suudi Arabistan’a diyorum ki dersi iyi anlamalı. Amerika ile ittifakı, Afganistan’daki ABD ve Avrupa ülkeleri ve onun paralı askerlerinin ittifakından daha güçlü olmayacaktır. Suudiler liderliğindeki koalisyon Yemen halkından daha güçlü değil” ifadelerini kullandı.⁶⁵

Suudi Arabistan’ın güneyinde yaşayan ve çalışan Yemenlilerin hükûmet talebi doğrultusunda iş sözleşmelerinin gerekçe gösterilmeksizin feshedildiği bildirildi. İşlerini kaybeden grubun arasında sağlık çalışanları, akademisyenler ve diğer birçok iş kolundan çalışanın olduğu ifade edilirken, işini kaybedenlerinin sayısının tam olarak bilinmediği belirtildi. İsminin açıklanmaması koşuluyla Reuters’a demeç veren bir Suudi analist bu kararın Suudi Arabistan’da %11,7’yi bulan işsizlik oranının düşürülmesi için güney bölgelerde yaşayan Suudilere iş fırsatı yaratmak üzere alınmış olabileceğini ifade ederken, aynı zamanda Yemen’deki Husi grup ile devam eden savaş neticesiyle artan güvenlik kaygılarının da etkili olabileceğini belirtti. Yine siyasi hassasiyetler sebebiyle isminin açıklanmasını istemeyen bir Yemen hükûmeti yetkilisi de Suudi Arabistan’ın aldığı bu kararın nedenini bilmediklerini fakat bu durumdan on binlerce Yemenlinin etkilenebileceğini ifade etti.⁶⁶

Yemen Hükûmeti Enformasyon Bakanı Muammer El İryani Twitter hesabı üzerinden bir açıklama yaparak Suudiler öncülüğündeki Arap koalisyonunun İran destekli Husi gruba yönelik gerçekleştirdiği hava saldırısında aralarında İranlı uzman Haidar Sarjan’ın da bulunduğu 10 kişinin öldürüldüğünü duyurdu. İryani, İranlı uzmanın Husilere askerî eğitim vermekle sorumlu olduğunu ifade etti. Bunun da İran’ın Yemen’e müdahalesinin son dönemlerdeki en açık örneği olarak nitelendirdi.⁶⁷

• Kuveyt

Kuveyt Dışişleri Bakanı Şeyh Dr. Ahmed Nasır, ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ile Afganistan’da yaşanan son gelişmeler hakkında bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Blinken, Kuveyt’e ABD’li vatandaşların ve diğer yabancı diplomat ve vatandaşların tahliyesindeki yardımları için minnettarlığını dile getirdi.⁶⁸

Kuveyt Maliye Bakanı Halife Hamade’nin başbakana istifasını sunduğu belirtildi. Hamade’nin bu kararının arkasında karar alma mekanizmalarında kendini dışlanmış hissetmesinin etkili olduğunu ifade edildi. Kuveyt yasalarına göre istifanın geçerli olması için başbakan ve emir tarafından onaylanması gerekmektedir.⁶⁹

65 <https://yeniyyemen.net/tr/p-214109>

66 <https://www.reuters.com/world/middle-east/mass-job-terminations-hit-hundreds-yemenis-saudi-arabia-2021-08-17/>

67 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/iranian-military-expert-reportedly-killed-in-yemen-s-marib/2342063>

68 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2993844&Language=en>

69 <https://www.reuters.com/world/middle-east/kuwait-finance-minister-offers-resignation-local-media-2021-08-18/>

• Umman

Umman'ın Savunma İşlerinden Sorumlu Başbakan Yardımcısı Sayyid Shihab bin Tarik Al-Said, BAE Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı Korgeneral Hamad Muhammed Thani Al-Rumaithi ve beraberindeki heyetle görüştü. İki ülke arasındaki tarihsel bağlara değinildi ve ortak çıkarlar konusunda fikir alışverişi yapıldı.⁷⁰

• Bahreyn

Hükûmet medya ofisinden yapılan açıklamada, Bahreyn'in Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) dönem başkanı olarak Afganistan'daki son durumu görüşmek üzere diğer Körfez ülkeleriyle bir istişare süreci başlatacağı bildirildi. Açıklamaya göre Bahreyn Bakanlar Kurulu, Dışişleri Bakanı'na Bahreyn'in KİK başkanlığı çerçevesinde Afganistan'daki gelişmelerle ilgili olarak KİK üye ülkeleriyle koordinasyon ve fikir alışverişinde bulunma yetkisi verdi.⁷¹

Bahreyn Dışişleri Bakanı Abdullatif bin Raşid Al Zayani ayrıca ABD'li mevkidaşı Antony Blinken ile bir telefon görüşmesi yaparak Afganistan'daki gelişmeleri konuştu. Blinken, ABD'li vatandaşların Afganistan'dan tahliye edilmesi için Bahreyn'in verdiği destekten dolayı Bahreynli bakana teşekkür etti.⁷²

■ KUZAY AFRIKA GÜNDEMİ

• Mısır

Mısır İstihbarat Servisi Şefi Abbas Kemal, İsrail'e bir ziyaret gerçekleştirerek İsrail Başbakanı Naftali Bennett ve Savunma Bakanı Benny Gantz ile buluştu. Bennett ile bir araya gelen Kemal'in iki ülke arasındaki ilişkiler ve Mısır'ın Gazze ile ilgili arabuluculuğunun konuşulduğu aktarıldı. Kemal ayrıca Bennett'e Mısır Cumhurbaşkanı Sisi'nin, Bennett'i Kahire'ye davetini de ilettiği aktarıldı. Kemal ayrıca Savunma Bakanı Benny Gantz ile de bir araya gelerek terörle mücadele ve istikrara olan ihtiyaç başta olmak üzere çeşitli konuların konuşulduğu aktarıldı.⁷³ Kemal'in, İsrail'deki temaslarının ardından Filistin'e geçerek Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas ile bir araya geldiği ve Filistin'deki gelişmeler, ikili ilişkileri geliştirme ve bölgede barış ve istikrarı sağlama gibi çeşitli konularda görüştükleri aktarıldı.⁷⁴

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi ve Dışişleri Bakanı Samih Şükri, Japonya Dışişleri Bakanı Toshimitsu Motegi'yi Kahire'de ağırladı. Görüşmede, Nato birliklerinin Afganistan'dan ayrılmasının ardından bölgede istikrarın sağlanması için anlaşmaya vardıkları açıklandı.

70 <https://timesofoman.com/article/105497-sayyid-shihab-receives-uae-armed-forces-chief>

71 <https://www.middleeasteye.net/news/afghanistan-bahrain-gulf-countries-consultations-begin-crisis>

72 <https://www.bna.bh/en/ForeignMinisterreceivesphonecallfromUSSecretaryofState.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDhoU5c6jcEudTCWF9N%2fyX4A%3d>

73 <https://www.middleeastmonitor.com/20210819-israel-discusses-fighting-terror-with-egypts-spy-chief/>

74 <https://www.timesofisrael.com/bennett-meets-egyptian-spy-chief-on-gaza-is-invited-to-visit-cairo-within-weeks/>

Katar'ın dört yılın ardından Mısır'a atadığı Büyükelçi Salem bin Mübarek El Şafi'nin Kahire'ye ulaştığı ve yakın zamanda Mısır Cumhurbaşkanı Sisi'ye güven mektubunu sunacağı aktarıldı.⁷⁵

Altı yılın ardından Rusya'dan Mısır'a ilk doğrudan uçuş gerçekleşti. Rusya'dan 300 yolcu ile havalanan uçağın Mısır'a iniş yaptığı aktarıldı.⁷⁶

• Libya

Libya ordusu, ülkede yeniden bir savaşın patlak vermesinin ihtimal dışı olmadığını belirtti. Libya Ordusu Batı Bölgesi Komutanı Tümgeneral Usame el-Cuveyli'nin konuya ilişkin açıklaması, Öfke Volkanı Operasyonu basın biriminin sosyal medya hesabından paylaşıldı. Cuveyli açıklamasında, «Ülkede hâlâ savaşı tercih edilen bir seçenek olarak gören bir taraf varsa o hâlde savaş olsun. Savaşın yeniden patlak verebileceğine dair tekrarlanan işaretler bulunuyor» ifadesini kullandı. Libya'da 5+5 Ortak Askerî Komitenin önceki meşru hükûmet tarafından imzalanan anlaşmaları ve mutabakat muhtıralarını dondurma talebini kesin şekilde reddettiklerini vurgulayan Cuveyli, şunları kaydetti: “Türkiye ile yapılan anlaşma, Trablus'a yönelik saldırıları püskürtmek için uluslararası kabul görmüş bir hükûmetin talebi üzerine gerçekleşti. Rusya ve sahadaki diğer ülkeler ise Libya ile herhangi bir anlaşmayı onaylamıyor” şeklinde konuştu.⁷⁷

Türkiye Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar, Libya Genelkurmay Başkanı Orgeneral Muhammed Ali Haddad'ı kabul etti. Akar, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açılışı gerçekleştirilen 157. Uluslararası Savunma Sanayii Fuarı (IDEF'21) kapsamında, Libya Genelkurmay Başkanı Orgeneral Muhammed Ali Haddad ile görüştü. İkili ve bölgesel savunma ve güvenlik konularının ele alındığı görüşmede Akar tarafından iki ülke arasındaki 500 yıllık kardeşliğe vurgu yapılmış, Türkiye'nin Libya'da yabancı güç olmadığı ifade edilerek Türkiye'nin “Libya Libyalıdır” anlayışı içinde Libyalı kardeşlerinin haklı davalarında yanında olmayı sürdüreceği belirtildi.⁷⁸

Libya'da, 30 Ocak 2021'de BM nezdinde düzenlenen Libya Siyasi Diyalog Forumu çatısı altında, ülkeyi 24 Aralık 2021'de seçime götürmesi planlanan geçici hükûmette yer almak için başvuruda bulunan adayların isimleri yayınlandı.⁷⁹

75 <https://www.middleeastmonitor.com/20210818-qatars-new-envoy-arrives-in-egypt/>

76 <https://www.al-monitor.com/originals/2021/08/russian-observers-set-egypts-airports>

77 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-ordusu-ulkede-yeniden-bir-savasin-patlak-vermesi-ihimal-disi-degil/2338488>

78 <https://www.aa.com.tr/tr/politika/akar-libya-genelkurmay-baskani-haddadi-kabul-etti/2338354>

79 <https://www.aa.com.tr/tr/podcast/secim-hayallerinden-bolunmenin-kiyisina-libya-da-bm-ve-bati-sponsorlugunda-sivil-iradenin-katli/2336964>

• Tunus

Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said aldığı kararları ilişkin diyalogu reddettiğini ve girdiği bu yoldan dönmeyeceğini dile getirdi. Said “bu çizilen yol haritası Tunus halkının yol haritasıdır, geri adım atacağımı düşünen kişi aldanmıştır” dedi.⁸⁰

Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said yaptığı açıklamada ülkede seyahat yasağı olmadığını, aranan kişiler dışında herkesin özgürce seyahat edebileceğini dile getirdi. 9 Ağustos’ta Tunus Maliye ve Yargı Dairesi, aralarında eski başbakan ve bir milletvekilinin olduğu 12 kişiye yolsuzluk yaptıkları şüphesiyle seyahat yasağının getirildiğini duyurmuştu. Said ayrıca yeni atamalar yaparak Ulusal Güvenlik genel müdürü ve Ulusal Muhafızlar komutanını değiştirdi.^{81 82}

2011-2014 arası tarım bakanlığı yapmış olan Muhammed Ben Salem, Nahda lideri Gannuşi’ye çağrıda bulunarak Tunus problemlerinin çözülebilmesi için parti liderliğini daha genç jenerasyonlara devretmesi gerektiğini dile getirdi. Salem, Kays Said’in kararları ve devam eden provokasyonları ile ilgili bir çözüm bulunamadığını, böyle devam ederse yeni parti kurmak zorunda kalabileceklerini söyledi. Salem, Tunus’ta cereyan siyasi kriz için çözüm olarak Cumhurbaşkanı Said ile diyalog kurulması gerektiğini fakat bunun Nahda ve Cumhurbaşkanı arasında değil siyasi sınıf ile Cumhurbaşkanlığı kurumu arasında olması gerektiğini dile getirerek bu tarz bir diyalogun mevcut Nahda liderliği altında mümkün olamayacağını belirtti.⁸³

Nahda Partisi’nden Feride El Obeidi isimli bir milletvekilin İdare Mahkemesine, Kays Said’in anayasanın 80. maddesine dayanarak aldığı meclisi dondurma kararının geçersiz kılınması için iki adet dilekçe verdiği belirtildi.⁸⁴

• Cezayir

Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun’un başkanlık ettiği Cezayir Devlet Yüksek Konseyi olağanüstü toplanarak Fas’ın İsrail ile iş birliği yaparak Cezayir’in güvenliğini ve istikrarını tehdit ettiğini açıkladı. Açıklamada Fas’ın Kabil Bağımsızlık Hareketi’nin (Movement for the Autonomy of Kabylie – MAK) yardımıyla Cezayir’de orman yangınlarına sebep olduğunu dile getirdi. Cezayir medyasında çıkan haberlerde Cezayir’in Fas sınırını silahlandığı ve bölgede olağanüstü hâl ilan ettiğini, ayrıca iki ülke arasındaki hava bağlantısını da kapatmayı düşündüğü dile getirildi.⁸⁵

80 <https://www.middleeastmonitor.com/20210818-tunisia-saied-rejects-dialogue-and-rules-out-alternative-road-map/>

81 <https://www.middleeastmonitor.com/20210817-tunisia-freedom-of-movement-guaranteed-says-president/>

82 <https://www.middleeastmonitor.com/20210819-tunisia-president-sacks-chiefs-of-security-national-guard/>

83 <https://www.middleeastmonitor.com/20210820-ennahda-official-challenges-leadership-over-need-to-involve-younger-generation/>

84 <https://www.middleeastmonitor.com/20210818-tunisia-ennahda-mp-appeals-against-presidents-decision-to-suspend-parliament/>

85 <https://www.middleeastmonitor.com/20210821-algeria-militarises-border-with-morocco-considers-closing-airspace/>

Cezayir Dışişleri Bakanı Ramtane Lamamra, Fas Dışişleri Bakanı Nasır Borita'yı, İsrail'i Cezayir'e karşı tehlikeli bir maceraya doğru sürüklemekle suçladı. Lamamra'nın bu çıkışı geçen hafta İsrail Dışişleri Bakanı Yair Lapid'in Fas'ı ziyareti sonrasında geldi. Lapid ziyaretinde, İsrail'in Cezayir'in bölgedeki rolü ve İran ile yakınlaşmasından duyduğu endişeyi dile getirmişti. Ayrıca Lapid, Cezayir'i diğer Arap ülkelerinin de yardımıyla Afrika Birliğinin İsrail'e gözlemci statüsü verme kararına karşı kampanya başlatmasını kınamıştı.⁸⁶

Cezayir makamlarından yapılan açıklamada, Fas ile olan ilişkileri devam eden düşmanca tavırlardan dolayı yeniden gözden geçirecekleri belirtildi. Bu minvalde açıklamada, düşmanca tavırların Fas ve ortağı İsrail tarafından yapıldığı vurgulandı.⁸⁷

Cezayir Genelkurmay Başkanı Korgeneral Said Chengriha ülkenin kuzeyinde çıkan orman yangınlarının Cezayir'e yönelik bir komplonun parçası olduğunu dile getirdi.⁸⁸ Öte yandan Cezayir Sivil Koruma Kurumu, ülke genelindeki tüm orman yangınlarının kontrol altına alındığını açıkladı.⁸⁹

• Fas

Fas Kralı 6. Muhammed yaptığı konuşmada düşman olduğu bilinen bazı ülkeler ve gruplar tarafından Fas'a yönelik sistemli saldırıları kınadığını söyledi. Kral, konuşmasında Fas'ın bazı Mağrip ülkelerinin de yaşadığı gibi önceden tasarlanmış saldırılarla karşı karşıya olduğunu dile getirdi. Muhammed, Fas'ın toprak bütünlüğüne düşman olanların Fas'ın güçlü, etkili ve özgür bir ülke olmasını istemediklerini söyledi. Kral Muhammed ayrıca Fas'ın geleneksel ortaklarından Avrupa ülkelerini de içeren bazı ülkelerin çelişkili bir biçimde Fas'ın ekonomik çıkarlarından ve Mağrip bölgesindeki etkisinden korktuklarını belirtti.⁹⁰

Fas Kralı 6. Muhammed yaptığı konuşmada, kısa dönemli bir gerginliğin ardından İspanya ile ilişkileri geliştirmeyi arzuladıklarını belirtti. Muhammed "iki ülkenin çıkarları konusunda ortak bir anlayışa duyulan ihtiyacın farkında olarak bağları güçlendirmeye hevesliyiz" dedi. Kral sözlerine Fas'ın çıkarlarını ezdirmeyeceklerini de ekledi. Kral, mayıs ayında İspanya'nın Kuzey Afrika'daki kenti Ceuta'da meydana gelen göçmen krizine değinerek "bu beklenmedik kriz, karşılıklı güven ilişkilerini sarstı ve geleceğe dair kafalarda çok fazla soru işaretleri bıraktı" şeklinde konuştu. Kral iki ülkenin söz konusu krizden bu yana ise ikili ilişkiler üzerine görüş alışverişinde bulduklarını belirtti.⁹¹

86 <https://www.middleeastmonitor.com/20210816-morocco-dragging-israel-into-dangerous-adventure-against-algeria-algeria-fm-says/>

87 <https://www.middleeastmonitor.com/20210819-algeria-to-reconsider-relations-with-morocco-after-hostile-acts/>

88 <https://www.middleeastmonitor.com/20210820-army-chief-says-forest-fires-a-plot-against-algeria/>

89 <https://www.middleeastmonitor.com/20210818-algeria-says-all-wildfires-under-control/>

90 <https://www.africanews.com/2021/08/21/morocco-s-king-denounces-methodical-attacks-on-his-country/>

91 <https://www.reuters.com/world/africa/morocco-wants-strong-ties-with-spain-after-diplomatic-rift-king-says-2021-08-20/>

ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Afganistan'daki Taliban yönetimi Türkmenistan-Afganistan-Pakistan-Hindistan (TAPI) doğal gaz boru hattı projesinin öncelikli projeleri arasında olduğunu belirtti. Boru hattı projesinin yanı sıra 2021 yılının başlarında Taliban temsilcilerinin Türkmenistan'a yaptıkları ziyaretlerinde Türkmenistan'dan Afganistan üzerinden Pakistan'a elektrik ihracat hattı inşa etme projelerinin olduğunu da açıklamıştı.⁹²

Taliban yetkilisi Suhail Sahin'in yaptığı açıklamaya göre Türkiye ile sağlık, eğitim, ekonomi ve enerji hususlarında birlikte çalışmak istedikleri bildirdi.⁹³

Hindistan merkezli Petronet Şirketi, Katar ile yaptığı 2028'de sona erecek 7,5 milyon tonluk (mtpa) uzun vadeli sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) anlaşmasını uzatmayı planladığı açıklandı. Şirketin, sözleşmeyi yeni şartlar altında uzatmak için 2023'ünde görüşmelerin başlayacağı da bildirildi.^{94 95}

Ukrayna merkezli Gas Transmission System Operator of Ukraine'in (GTSOU) yaptığı açıklamaya göre, Ukrayna'nın Trans-Balkan Gaz Boru Hattı'na erişimi sayesinde Güneydoğu Avrupa'nın enerji güvenliğini sağlayan kuzey-güney yönlü güçlü bir gaz koridoru oluşturabileceğini ve Ukrayna'nın ayrıca Türkiye, Bulgaristan, Romanya ve Macaristan gibi güneyden gelecek gaz arzına erişim için Polonya merkezli gaz tedarikçilerine teklif sunabileceğini bildirdi.⁹⁶

• Ortadoğu

Suudi Arabistan'ın devlet destekli şirketi Saudi Aramco'nun, Hindistan merkezli Reliance Industries'in petrol rafinaj ve kimyasallar işindeki %20 hissesini 20 ile 25 milyar USD değerindeki Aramco hissesiyle satın almak için görüşme gerçekleştirdiğini bildirdi. Anlaşmanın gerçekleşmesi hâlinde Aramco'nun 2019 yılındaki halka arzından bu yana ilk hisse anlaşması gerçekleşeceği ve aynı zamanda Reliance'in, Aramco'dan 1,9 trilyon USD değerinde %1'lik hisseye sahip olabileceği de belirtildi.^{97 98 99 100 101 102 103}

92 <https://www.upstreamonline.com/production/taliban-tapi-gas-pipeline-is-a-priority-project/2-1-1053761>

93 <https://www.protothema.gr/world/article/1153663/taliban-anoigma-stin-tourkia-ehoume-stenes-sheseis-mazi-tis-na-mas-voithisei-stin-anaptuxi-tou-afganistan/>

94 <https://www.dohanews.co/indias-top-gas-importer-to-extend-lng-deal-with-qatar/>

95 <https://www.naturalgasworld.com/indias-petronet-plans-to-extend-qatar-deal-press-91244>

96 <https://biznesalert.pl/polska-ukraina-nord-stream-2-prezes-operator-gazociagow-ogtsua-energetyka-gaz/>

97 <https://www.cnbc.com/2021/08/16/aramco-reportedly-in-advanced-talks-with-indias-reliance-industries-on-deal-worth-up-to-25-billion.html>

98 <https://www.bloomberght.com/aramco-25-milyar-dolarlik-rafineri-anlasmasinin-esiginde-2285884>

99 <https://www.icis.com/explore/resources/news/2021/08/16/10674556/india-s-reliance-shares-gain-on-report-of-advanced-talks-with-aramco>

100 <https://www.offshore-technology.com/dashboards/deals-dashboards/aramco-stake-rils-unit/>

101 <https://bit.ly/3j3ioYp>

102 <https://trak.in/tags/business/2021/08/17/this-saudi-company-can-buy-20-of-reliance-oil-business-for-20-billion/>

103 <https://www.businesstoday.in/latest/corporate/story/aramco-ril-talks-in-advanced-stage-announcement-for-25-bn-deal-in-few-weeks-report-304288-2021-08-16>

İran'ın Lübnan Büyükelçisi, Lübnan'da yaşanan yakıt kıtlığına karşılık İran'ın Lübnan'ın yanında olduğunu bildirerek destek verdiğini açıkladı. Ayrıca, Hizbullah'ın İran'dan çıkan yakıt yardımı gemisinin yola çıkmasından itibaren Lübnan toprağı sayıldığını söyleyerek İsrail ya da ABD tarafından yapılacak herhangi bir saldırıya karşı tehdit ettiği ve aynı zamanda yakıt sevkiyatlarının tamamının bir grup Lübnanlı Şii iş adamı tarafından satın alındığı da açıklandı.^{104 105 106 107 108}

Lübnan'ın başkenti Beyrut'un Qasqas bölgesindeki bir elektrik santralinde patlama gerçekleştiği ancak santralin işleyişinde herhangi bir aksama olmadığı açıklandı.^{109 110}

Lübnan Cumhurbaşkanı'nın yaptığı açıklamaya göre, ABD'nin Lübnan'a elektrik sıkıntısı konusunda yardım etmeye karar verdiğini bildirildi. Bunun için Mısır doğal gazından Ürdün'de üretilen elektriğin Suriye üzerinden transferini öngörüyor. Bu konuda ABD'nin Lübnan Büyükelçiliğinden henüz bir yanıt gelmediği de belirtildi. Doğal gazın maliyetini finanse etmek için Dünya Bankası ile görüşüldüğü açıklandı.^{111 112}

İŞİD militanlarının Kerkük'te bulunan Bai Hassan sahasındaki iki petrol kuyusunu patlayıcıyla havaya uçurduğu iddia edildi. Patlama sonrası kuyuların hasarı konusunda farklı iddialar olduğu ancak kesin bir bilginin açıklanmadığı bildirildi. Bai Hassan sahasında günde yaklaşık 200.000 varil (bpd) petrol üretebilen 120'den fazla petrol kuyusu bulunuyor.^{113 114}

Libya devlet şirketi National Oil Co.'nun (NOC) Total Şirketi ile, Total'in Sirte Havzası'nda bulunan Waha imtiyazlarına katılımını sağlamak için anlaşma imzaladığı açıklandı. Total'in ilk başta 70 milyon USD, North Gialo'da 30 milyon USD ve NC 98'de 30 milyon USD'lik finansman sağlayacağı bildirildi.¹¹⁵

Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Doğal Gaz Bakanı'nın yaptığı açıklamaya göre, General Energy şirketine Bina Bawi ve Miran gaz sözleşmelerinin iptal edilmesi amacıyla bir bildiri gönderdiği bildirildi. Genel Energy, uluslararası tahkim mahkemesine dönmeksizin sorunun hızlı çözüme kavuşturulabileceğini umduklarını ve söz konusu iptale itiraz etmeyi planladıklarını da bildirdi.¹¹⁶

104 <https://www.reuters.com/world/middle-east/iranian-fuel-shipments-lebanon-purchased-by-lebanese-shiite-businessmen-nournews-2021-08-19/>

105 <https://en.mehrnews.com/news/177472/Iran-standing-by-Lebanese-people-amid-fuel-crisis>

106 <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/19/hezbollah-says-iranian-fuel-oil-ship-to-sail-to-lebanon-in-hours>

107 <https://per.euronews.com/2021/08/19/lebanese-disputes-over-accepting-oil-tankers-sent-from-iran>

108 <https://www.radiofarda.com/a/31420686.html>

109 <https://www.garda.com/crisis24/news-alerts/514671/lebanon-authorities-responding-to-fire-at-power-plant-in-beirut-late-aug-17>

110 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/fire-extinguished-at-power-station-in-beirut-after-explosion/2338491>

111 <https://www.reuters.com/world/middle-east/lebanese-presidency-us-help-lebanon-with-electricity-2021-08-19/>

112 <https://www.egypttoday.com/Article/1/107071/Egypt-to-export-gas-to-Jordan-to-secure-electricity-for>

113 <https://oilprice.com/Geopolitics/Middle-East/Islamic-State-Attacks-Iraqi-Oil-Field.html>

114 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/daesh-isis-militants-attack-oilfield-in-iraq-s-kirkuk/2335636>

115 <https://totalenergies.com/media/news/press-releases/libya-agreement-between-noc-and-total-endorsing-groups-entry-waha-concessions>

116 <https://www.rudaw.net/english/business/21082021>

IKBY'nin havaya yakılan gazın çevreye zarar veren uygulamasını durdurmak için IKBY'de faaliyet gösteren petrol şirketlerine talimat verdiği açıklandı. ¹¹⁷

¹¹⁷ <https://www.rudaw.net/english/interview/210820211>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ (16-22 AĞUSTOS 2021)

• Lübnan Patlayıcıdan Kurtuldu

Lübnan'ın kuzeyinde bir akaryakıt tankerinin patlaması Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Komersant" gazetesinin 17 Ağustos sayısında yayımlanan "[Lübnan Patlayıcıdan Kurtuldu](#)" başlıklı yazıda söz konusu haber, "Bu sefer yakıt deposu ulusal trajediye neden oldu" ifadeleriyle değerlendirildi. Makalenin yazarı Ortadoğu uzmanı Marianna Belenkaya'ya göre olay, Lübnan Merkez Bankasının akaryakıt için sübvansiyonunun kaldırılacağını belirtmesinden birkaç gün sonra meydana geldi. Ülke ayrıca içme suyunun ve internetin de kesintiye uğramasından korkuyor. Öte yandan Lübnan'da, sübvansiyonlar nedeniyle yakıtın çoğunun, fiyatların daha yüksek olduğu komşu Suriye'ye kaçırıldığına inanıyorlar. Ayrıca uzmana göre, Lübnan'da ABD'nin endişelerine yol açan en önemli konulardan biri de Şii Hizbullah hareketinin ülkedeki siyasi ve ekonomik durumu etkilemesidir: "ABD, Hizbullah bağlantılı politikacılara ve şirketlere yaptırımlar uyguluyor. Söz konusu yaptırımlar, Lübnan ekonomisi üzerinde olumsuz etkilere yol açmasına rağmen hareket, Washington'a meydan okumaya devam ediyor. Öyle ki Hizbullah Genel Sekreteri Hasan Nasrallah, Lübnan'daki yakıt sorununu İrandan sağlanan akaryakıtla çözeceğini vadetti." Ancak analiste göre Lübnanlılar, yakıtın sağlanmasıyla bir çözüm oluşur diye düşünmüyorlar aksine ülkenin yeni yaptırımlara maruz kalabileceği ihtimalini düşünüyorlar: "Nitekim hareket Lübnanlıların gözünde bir kurtarıcı gibi görünmek isterken halkın büyük kısmı Hizbullah'ı Suriye'ye yakıt kaçakçılığı yapmakla suçluyor."

• Biden İki Hata Yaptı: Kuzey Akımı-2 ve Afganistan

Taliban'ın Kabil'e girmesi sonrası ABD'de Biden'a tepkilerin artması Rusya basınında geniş yer buldu. "Gazeta.ru" haber sitesinde yayımlanan "[Biden İki Hata Yaptı: Kuzey Akımı-2 ve Afganistan](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber "Afganistan'daki olaylar nedeniyle ABD Başkanı Joe Biden'ın reytingi yüzde 46'ya düştü" ifadesiyle değerlendirildi. Uzmanlar, olayların gelişmesinin arka planına karşı Biden'ın istifa etme olasılığını düşündüklerini de ileri sürdüler. Yazıda görüşlerine başvuru Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Uzmanı Aleksey Naumov'a göre, ABD Başkanı'nın eylemleri sadece Demokratlar tarafından değil, Irak ve Afganistan'da görev yapmış askerî geçmişi olan insanlar tarafından da eleştiriliyor: "Bu durumun somut sonucunu önümüzdeki aylarda göreceğiz. Çünkü askerlerin çekilmesinden önce Afganistan konusu ABD'yi pek ilgilendirmiyordu. Nitekim bu konuda dikkat çeken unsur, askerlerin geri çekilmesi değil ABD'nin Afganistan'daki başarısızlığıdır. Uzman, söz konusu durumla ilgili öngöründe de bulundu: "Büyük olasılıkla Biden'ın güven düşecek ve uzun süredir devam eden itibarı zarar görecektir."

Tartışmanın diğer katılımcısı olan Rusya Bilimler Akademisi, ABD ve Kanada Enstitüsünde araştırmacı Vladimir Vasiliev, Biden'ın her iki parti temsilcileri tarafından eleştirilmesine dikkat çekerek mevcut durumu, Washington için "jeopolitik bir felaket" şeklinde yorumladı: "Biden'a verilen destek oranının ilk kez yüzde 50'nin altına düşmesi Cumhurbaşkanı'nın çevresinde oluşan durumu yansıtıyor. Sonuçlar, gönüllü istifa çağrısı gibi kışkırtıcı eylemlere veya görevden alma sürecinin başlangıcının benzeri gibi ciddi siyasi karmaşalara yol açabilir." Uzman, ABD'deki durumu şu şekilde özetledi: "Daha önemli bir nokta cumhurbaşkanının zayıflığı ve yetersizliğidir. Nitekim bu yaz Beyaz Saray iki büyük siyasi yanlışlığa yol verdi: 'Kuzey Akımı-2' ve Afganistan. Her iki hata felç ve kalp krizi şeklinde yorumlanabilir. Öyle ki ABD iktidarındaki Demokratların üçüncü siyasi krizden kurtulmalarının ihtimali çok düşüktür."

• Suriye, Rusya'nın Arkasından ABD ile Diyalog Kurabilir

Suriye yönetiminin ABD ile diyalog kurmak isteği konusunda ihtimaller Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Nezavismaya" gazetesinin 18 Ağustos sayısında yayımlanan "Suriye, Rusya'nın Arkasından ABD ile Diyalog Kurabilir" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda söz konusu haber, "[Şam, Moskova ve Tahran'a bağımlılığı azaltmaya çalışıyor](#)" ifadeleriyle değerlendirildi. Nitekim Körfez medyası, üst düzey bir Şam yetkilisinin temasları ayarlamak için Washington'a gittiğini bildirdi. Ayrıca uzmanlar, Suriye hükûmetinin Washington ile köprü kurma girişimlerinin yeni olmadığı görüşünü savunuyorlar. Yazıda görüşlerine başvuru olan Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Uzmanı Anton Mardasov'a göre, Şamın son yıllarda ABD ile iletişim kurma girişimleri yeni değil ve Trump döneminde özel servisler aracılığıyla yapılan temaslara sınırlı değildi: "Ancak, bildiğim kadarıyla temaslara rejim içi mücadeleye bağlıydı. Aralarında Beşar Esad rejiminin eski Dışişleri Bakanı Velid Muallim'in de bulunduğu sözde eski muhafızlar, genç yetkililerin Batı ile iletişimini sık sık engellemeye çalıştı". Uzmana göre Şam, Moskova'ya ve hatta Tahran'a olan bağımlılığını azaltmak nedeniyle uzun zamandır uluslararası alandaki ilişkilerini çeşitlendirmeye çalışıyor: "Sonuçlar tartışmalara yol açsa da özellikle Lübnan içi krizde bazı başarıların edildiği görülebilir. Nitekim Şamın rolünün büyümesinin yanı sıra desteklediği adaylar Hizbullah'tan olan adaylarla yarışıyor. 2022'deki parlamento ve cumhurbaşkanlığı seçimleri yaklaştıkça bu etkenin kendini daha güçlü bir şekilde belirteceği muhtemeldir." Ayrıca analiste göre, Suriye elitleri ülkede İran etkisinin güçlenmesinden memnun kalmasalar da Rusya'ya kıyasla Tahran'ın yürüttüğü politika Suriyeliler için daha çok anlaşılabilir: "Şam, Moskova'nın Suriye'de ne gibi hedefler izlediğini anlamaya çalışıyor ve ortada bir "stratejik diyalog" olmadığının farkında. Ancak Moskova için Beşar Esad hâlâ ideal bir müttefiktir." Mardasov, Tahran'ın bölgesel toksisitesi göz önüne alındığında Esad'ın siyasi bir varlık olarak yaşama ihtimalinin öncelikle Rusya'nın konumuna bağlı olduğu konusunda da uyarıda bulundu. Ancak Şam'ın Moskova'nın arkasından manevralar yapma isteğinin uzun zamandır bilindiğini de ifadelerine ekledi.

• Rusya'nın Neden Afrika'ya İhtiyacı Var ve Neyle "Yola Çıkmak" Gerekiyor?

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUIK) sayfasında "[Rusya'nın Neden Afrika'ya İhtiyacı Var ve Neyle "Yürüyüşe Çıkmak" Gerekiyor?](#)" başlıklı değerlendirme yazısı paylaşıldı. Yazıda RUIK uzmanları Dmitry Tarasenko ve Aleksandra Fokina, ikinci Rusya-Afrika Zirvesi'nin arifesinde bir "Afrika stratejisi" için çeşitli önerilerde bulundular. Uzmanlara göre, öngörülebilir gelecekte başta hızla artan nüfusun ödeme gücü ve altyapı açıklarının giderilmesi sayesinde Afrika kıtası daha hızlı şekilde gelişecektir. Bu tür değişiklikler Almanya, AB ve ABD'den Türkiye'ye ve örneğin Hindistan'a kadar küresel oyuncuların "Afrika stratejilerine" yansıyor.

Yazıya göre, siyasi motiflerin her yerde ekonomik çıkar unsuru hâline geldiği bir dünyada, Rusya için Afrika'yı bağımsız bir güç ve karar alma merkezi olarak inşa etmesi önemlidir. Öyle ki Afrika kaynaklarına odaklanan çoğu küresel oyuncunun aksine, Moskova en çok yeni satış pazarlarıyla ilgileniyor ve bu etken Rusya'yı kıtadaki entegrasyon süreçlerinden koşulsuz olarak yararlanan ülke hâline getirecek. Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Bölgesi'nin (AfCFTA) resmî olarak başlatılan projesine de dikkat çeken uzmanlara göre, Afrika'da gerçekten entegre bir kıta pazarının oluşturulması uzun yıllar gerektirecek.

• Rusya'nın Ortadoğu Politikası: Yeniden Dengeleme

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Uzmanları Anton Mardasov ve Kiril Semyonov Rusya'nın Ortadoğu'daki politika reformları üzerine yaptıkları değerlendirme "ridl.io" sitesinde yayımlandı. "[Rusya'nın Ortadoğu Politikası: Yeniden Dengeleme](#)" başlıklı yazıya göre, Kırım ve Donbass'taki olayların sonuçlarının üstesinden gelmek isteyen Rusya yönetimi, çabalarını yeniden odaklamaya çalıştı ve bu kapsamda Ortadoğu politikasını öne çıkardı: "Rusya, Ukrayna'da savaş deneyimi kazanmış paralı asker gruplarının katılımıyla güvenlik hizmetlerinin ihracatının ana itici güç olduğu esnek bir politika tercih etti. Bu yaklaşım, otoriter liderlerin konumlarını istikrara kavuşturmaları için önemli olsa da insan hakları veya ekonomik liberalleşme ile ilgili değildir."

Yazıda, Rusya'nın Ortadoğu politikası şu şekilde yorumlanmıştır: Moskova'nın, petrol ve gaz piyasasındaki eylemlerinde, özellikle Türkiye, Irak Kürdistanı ve Lübnan'la olan projelerde bile her zaman ekonomik faydalarından daha ziyade siyasi çıkarları bulunur. Ortadoğu bölgesindeki "tutarlı" politikanın formülü şudur: Gerici kararlar, diğer gerici çözümlerle pekiştirilir ve siyasi bir strateji görünümü oluşturur." Uzmanlara göre Çeçen kampanyası, Moskova'nın Ortadoğu devletleriyle bağlarının gelişmesini tetiklemesinin yanı sıra aynı zamanda Rusya'nın birçok Ortadoğu devleti ve devlet dışı aktörle ilişkilerine "Çeçen sendromu" hâkimdir: "Bu nedenle, Moskova, genellikle "İslamcı" olarak adlandırılan çeşitli İslami güçlere, hâlâ

Rusya Müslümanlarını iç isyanlara tetikleyebilen potansiyel «sponsorlar» prizmasından bakıyor. Nitekim Moskova'nın, ılımlı İslami savunma pozisyonu Ortadoğu'nun siyasi güçlerinin geniş bir kesimini tatmin etmiyor. Öte yandan Rusya yönetimi bazen söz konusu güçlerle görüşmeler yapmak zorunda kalsa da aynı zamanda "göğsünde bir taş" tutmaya ve Rus medyasında "itibarsızlaştırma" kampanyası yürütmeye devam ediyor." Analistler, aynı zamanda söz konusu güçlerin, Rusya'nın isteğine bağlı olarak belirli koşullar altında Moskova ile uzun vadeli iş birliği yapabilme ihtimalinin olduğunu da ifadelerine ekledi.